

самокорекції. Використання проблемних ситуацій приводить до того, що учень не уникає проблем, а прагне їх вирішити. Учитель повинен кожен урок будувати так, щоб в учнів постійно був стійкий інтерес, навчальна активність і бажання творити й пізнавати.

Список використаних джерел

1. Брызгалова С. И. Проблемное обучение в начальной школе : учебное пособие. Издание 2-е, испр. и доп. Калининград : Калининградский университет, 1998. 91 с.
2. Лернер И. Я. Проблемное обучение. Москва : Знание, 1974. 64с.
3. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе. Книга для учителя. Москва, 1977. 240 с.
4. Павленко В. В. Методи проблемного навчання. *Нові технології навчання : наук.-пед. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ, 2014. Вип.81 (спецвипуск). С.75-79
5. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. Вибрані твори : в 5 томах. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 1. С. 76.

Валерій Редько,

доктор педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу навчання іноземних мов
Інститут педагогіки НАПН України

ТЕНДЕНЦІЇ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміна пріоритетів у змісті навчання іноземних мов учнів початкової школи, спрямування його на компетентнісні засади зумовлює необхідність перегляду деяких стратегічно важливих дидактичних і методичних положень, які суттєво впливають на здійснювані трансформаційні процеси. Насамперед це стосується тих напрямів, які різнобічно характеризують сутність компетентнісно орієнтованого навчання. До них варто віднести такі:

а) дидактичне переосмислення сутності навчального матеріалу під кутом зору його доцільності, доступності, відповідності комунікативним потребам учнів цієї вікової категорії, достатності для забезпечення їхніх іншомовних комунікативних намірів, у зв'язку з чим тематичний інформаційний та мовний матеріал, визначений для використання у навчальному процесі, має різнобічно

узгоджуватися з життєвими комунікативними потребами та інтересами учнів молодшого шкільного віку;

б) визначення значущих для учнів, відповідно до їхніх потенційних можливостей, зв'язків вивченого матеріалу із життєвою практикою, що асоціюється з рівнем його прагматичності – сферами використання в реальних умовах спілкування;

в) забезпечення ефективної активізації мовного та інформаційного матеріалу в різних видах мовленнєвої діяльності через умотивованість навчальних дій і використання оптимальної системи вправ і завдань та дидактично доцільних допоміжних засобів;

г) сприяння усвідомленому і вмотивованому засвоєнню учнями способів діяльності з навчальним іншомовним матеріалом у межах окресленого чинною навчальною програмою і змістом підручника кола понять, явищ, процесів, об'єктів, фактів, зокрема тем для спілкування, змісту мовних і мовленнєвих засобів, набуття досвіду самостійно виконувати мовні операції та мовленнєві дії тощо [1, с. 28–38].

Зазначені тенденції розвитку сучасної іншомовної освіти в початковій школі мотивують потребу деяких змін і в професійній діяльності вчителя як головного суб'єкта навчального процесу. Види і форми роботи, які він використовує на уроках, способи досягнення мети компетентісно орієнтованого навчання, визначення об'єктів та результатів контролю рівня навчальних досягнень учнів переорієнтовуються із знаннєвої парадигми на діяльнісну, що змушує суттєво змінювати дидактичні та методичні погляди на різнобічні аспекти іншомовної освіти учнів 1–4 класів. Усе зазначене зумовлює необхідність створення відповідної концепції навчання іноземних мов, яка обґрунтовано закріпила б зміни, що відбуваються в новій українській школі, дала б змогу вчителям усвідомити їх сутність і обрати ефективні та оптимальні способи їх упровадження в навчальний процес [2, с. 5].

Компетентісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи доцільно розглядати як їхню здатність відповідно до вікових особливостей і потенційних можливостей усвідомлено виконувати навчальні дії, що забезпечують оволодіння іншомовним спілкуванням в усній та письмовій формах у межах сфер, тем, ситуацій та з допомогою мовних засобів, окреслених чинною навчальною програмою. Відповідно, компетентна особистість за результатами вивчення іноземної мови має бути здатною у межах вимог навчальної програми демонструвати уміння доцільно

користуватися іншомовною інформацією, презентованою її соціальним оточенням, оцінювати та добирати ту, яку потребує її життєва діяльність, впливати на неї, адаптуючи її кількісні та якісні характеристики до власних іншомовних комунікативних потреб [3, с. 178–191].

Процес компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи доцільно організовувати поетапно: від рецептивно-продуктивної до продуктивної діяльності. Це зумовлюється віковими особливостями їхнього інтелектуального розвитку, зокрема ще не досить якісно розвиненими можливостями мислення, пам'яті, аналізу тощо. Як засвідчує шкільна практика, учні відчувають значні труднощі у самостійному створенні форм іншомовних лексичних і граматичних одиниць, в усвідомленні їх функцій у мовленні, а незначний рідномовний лінгвістичний досвід ще не дає змоги без підтримки вчителя виконувати нескладні мовні операції та мовленнєві дії під час продукування іншомовних текстів різного спрямування. Учні потребують не тільки деяких пояснень, але й відповідних зразків як орієнтовної основи діяльності.

Оволодіння такими вміннями відбувається упродовж усього навчання у закладах загальної середньої освіти. У кожному класі їх якісні характеристики об'єктивно обмежені мовними засобами вираження мовленнєвого продукту, якісним рівнем їх методичної ситуативної доцільності, віковими особливостями учнів. Це зумовлює потребу визначити: а) відповідний тип і вид засобів, спрямованих на формування умінь і навичок спілкування в усній та письмовій формах; б) їх ієрархію у сконструйованій системі; в) форму застосування (індивідуальну, парну, групову); г) обсяг мовного та мовленнєвого матеріалу, його складність і трудність засвоєння; д) рівень навченості учнів, зокрема здатність використовувати вправи і завдання, що залежить від їхнього навчального досвіду, мовної та мовленнєвої підготовленості, а також від індивідуальних особливостей сприймання та активізації мовного та мовленнєвого матеріалу [4, с. 468–472].

Компетентісний підхід до навчання іншомовного спілкування проявляється насамперед безпосередньо у процесі комунікативної діяльності, коли школярі не тільки здобувають певні прагматично спрямовані знання, але й активно виконують систему навчальних дій, що забезпечують оволодіння цими знаннями у практичній діяльності. Лише за умови, що кожен учень особисто братиме участь у цьому процесі, чітко усвідомить функціональне призначення комунікативно спрямованих дій у комплексі з іншими навчальними діями, він

зможе набути досвіду іншомовної комунікації в усній та письмовій формах. Учні здійснюють навчальну діяльність, пов'язану з мовою і мовленням, водночас засвоюють правила комунікативної поведінки, яких потрібно дотримуватися під час спілкування. Процес навчання доцільно організовувати у формі спілкування учнів між собою і з учителем відповідно до комунікативних завдань і виду діяльності, особистісно значущої для комунікації. Така особливість організації навчального процесу зумовлює потребу у визначенні соціально доцільних комунікативних намірів учнів, які їх спонукають до спілкування та сприяють розвитку їхнього соціально-комунікативного досвіду. Це забезпечується дидактично доцільно дібраними засобами, формами і способами мовного вираження продуктів мовленнєвої взаємодії, а також відповідно до норм комунікативної поведінки як сукупності досвіду і традицій спілкування згідно з особливостями соціального оточення, у якому здійснюється комунікація. Усе зазначене потребує створення особливих умов у формі іншомовного комунікативного середовища, в якому може відбуватися навчання мовленнєвої взаємодії з певними цілями, відповідними засобами й очікуваними результатами [5, с. 129–131].

Список використаних джерел

1. Редько В.Г. Лінгводидактичні засади конструювання змісту компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України*. Київ, 2017. № 2. С. 28–38.
2. Концепція компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи: за наук. ред. В.Г. Редька. Київ, 2018. 36 с.
3. Редько В.Г. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект. *Проблеми сучасного підручника*. Київ, 2017. Вип. 18. С. 178–191.
4. Редько В.Г. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов до компетентнісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи: психодидактичний аспект. *Нові концепції викладання у світлі інноваційних досягнень європейської дидактики*: зб. Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова, 2017. С. 468–472.
5. Редько В.Г. Освітнє іншомовне комунікативне середовище як засіб компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 129–131.